

Nutriční problematika romské populace

Situace v ČR

- V ČR žije 250 – 300 000 Romů (3 % obyvatelstva)

Podle příslušnosti k etnickým skupinám:

1. **Slovenští Romové (75%)**
2. **Olaští Romové (15%)**
3. **Maďarští Romové (10%)**
4. **Čeští Romové**
5. **Moravští Romové**
6. **Němečtí Romové**

Stravovací zvyklosti - minulost

- Chudá jednostranná strava
- Kočovní život – nechovali dobytek ani nepěstovali obiloviny, žádné zásoby na zimu
- Chudoba a sociální postavení - konzumace zbytků od bohatších obyvatel
- Pokrmy z mouky, brambor a zelí
- Nedostatek ovoce a zeleniny, mléčných výrobků, maso vzácností (drůbež, lesní zvěř)

Stravovací zvyklosti - současnost

Převažují:

- maso (vepřové) a uzeniny
- tučná a moučná jídla
- téměř žádné ovoce a zelenina
- Děti – příliš mnoho sladkostí
- Alkohol

Co ovlivňuje stravovací zvyklosti Romů

- 1) **kulturní zvyklosti: ideál krásy = silná robustní postava** (u mužů i žen)
 - symbolizuje autoritu a dobré postavení
 - mezi Olašskými Romy je nadváha dodnes měřítko, podle kterého si muž vybírá manželku
- 2) **zdraví není nejvyšší priorita**
- 3) **vzdělání** (většina pouze ZŠ)

Zdravotní stav rómské populace

- **Zdravotní stav romské populace je výrazně horší ve srovnání s většinovou populací**
- Častý výskyt obezity, diabetu mellitu, kardiovaskulárních chorob, pomalý růst dětí, nízká střední délka života dospělých (cca o 10 let kratší než u většinové společnosti)

„Úsporný“ gen u Romů

(Studie u romské menšiny v SR, 2005)

Úsporný gen (*Thrifty gen*)

- Vznik u prapředků v situacích střídání období hojnosti a období nedostatku potravy

Úsporný gen u Romů

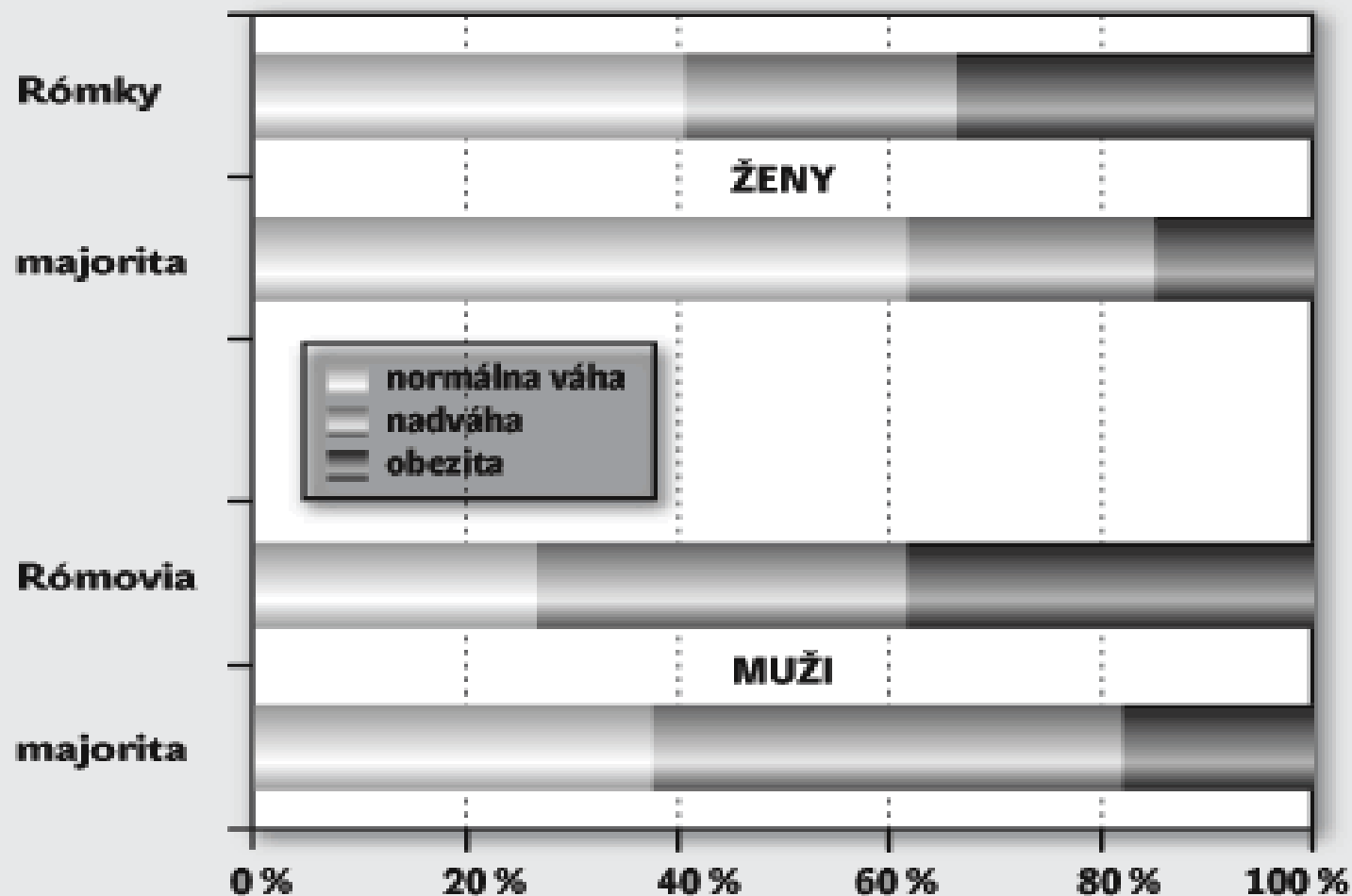
(Studie u romské menšiny v SR, 2005)

(1) Obezita

- centrální typ
- BMI a obvod pasu vyšší než u majoritního obyvatelstva

Výskyt obezity u romských mužů a žen, 2005

Výskyt obezity u romských mužů (38 %) a žen (33 %)

Úsporný gen u Romů

(Studie u romské menšiny v SR, 2005)

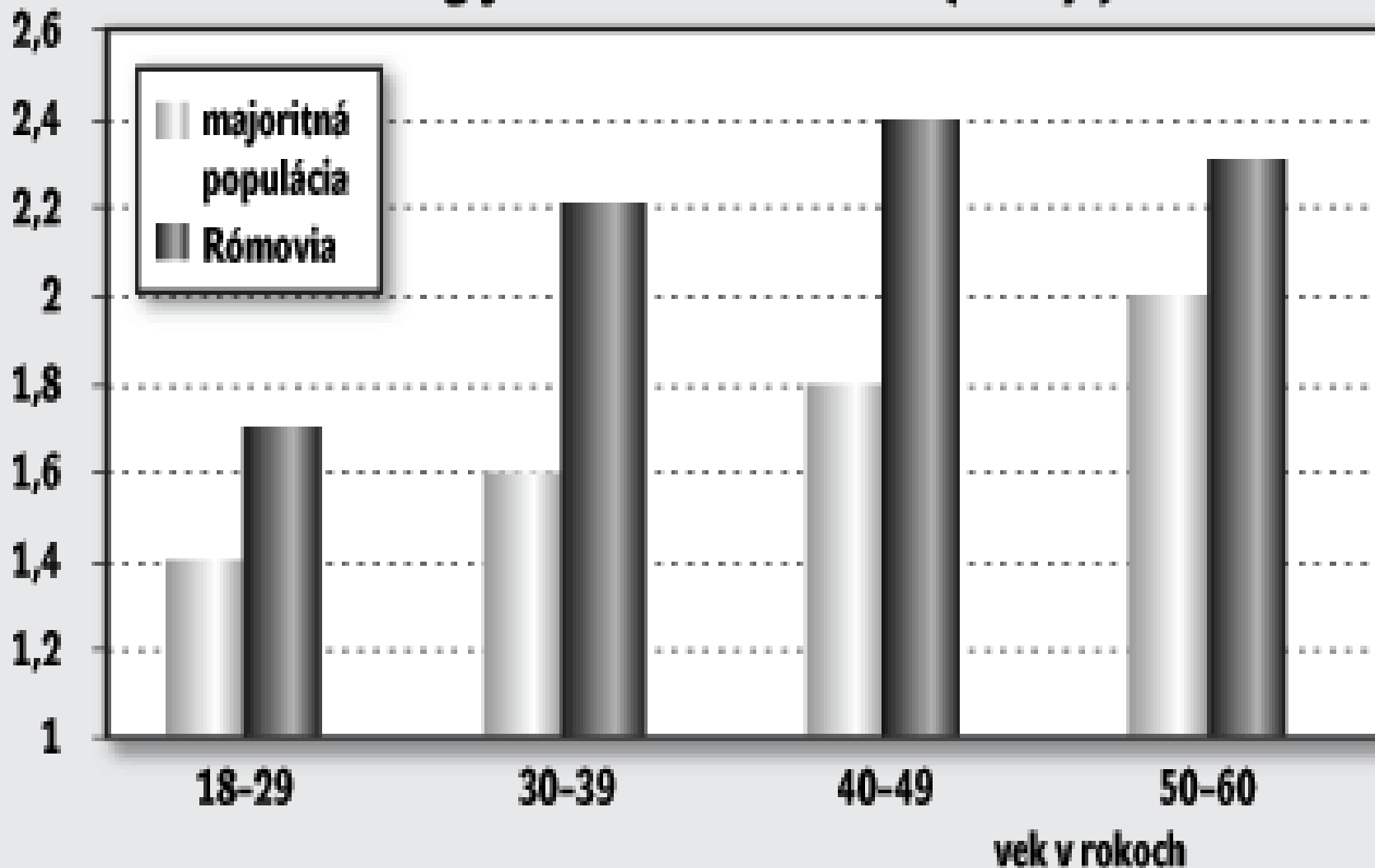
(2) Insulinová resistance

- Hladina insulinu podstatně vyšší, **zejména u žen**:
Romky 13,5 mU/l, majorita 8,7 mU/l
- Hladina insulinu stoupá se zvyšujícím se obsahem tuku v těle

(3) Triacylglyceroly

- Hladina TAG byla **u Romů obou pohlaví** podstatně vyšší než u majoritního obyvatelstva
- Nárůst hladin TAG s věkem byl výrazný a v každém intervale signifikantně vyšší u Romů než u majoritního obyvatelstva

hladina triglyceridov v krvnom sére (mmol/l)

Hladina TAG stoupá s věkem, **u romské populace je v každém věkovém intervale podstatně vyšší** než u majoritního obyvatelstva.

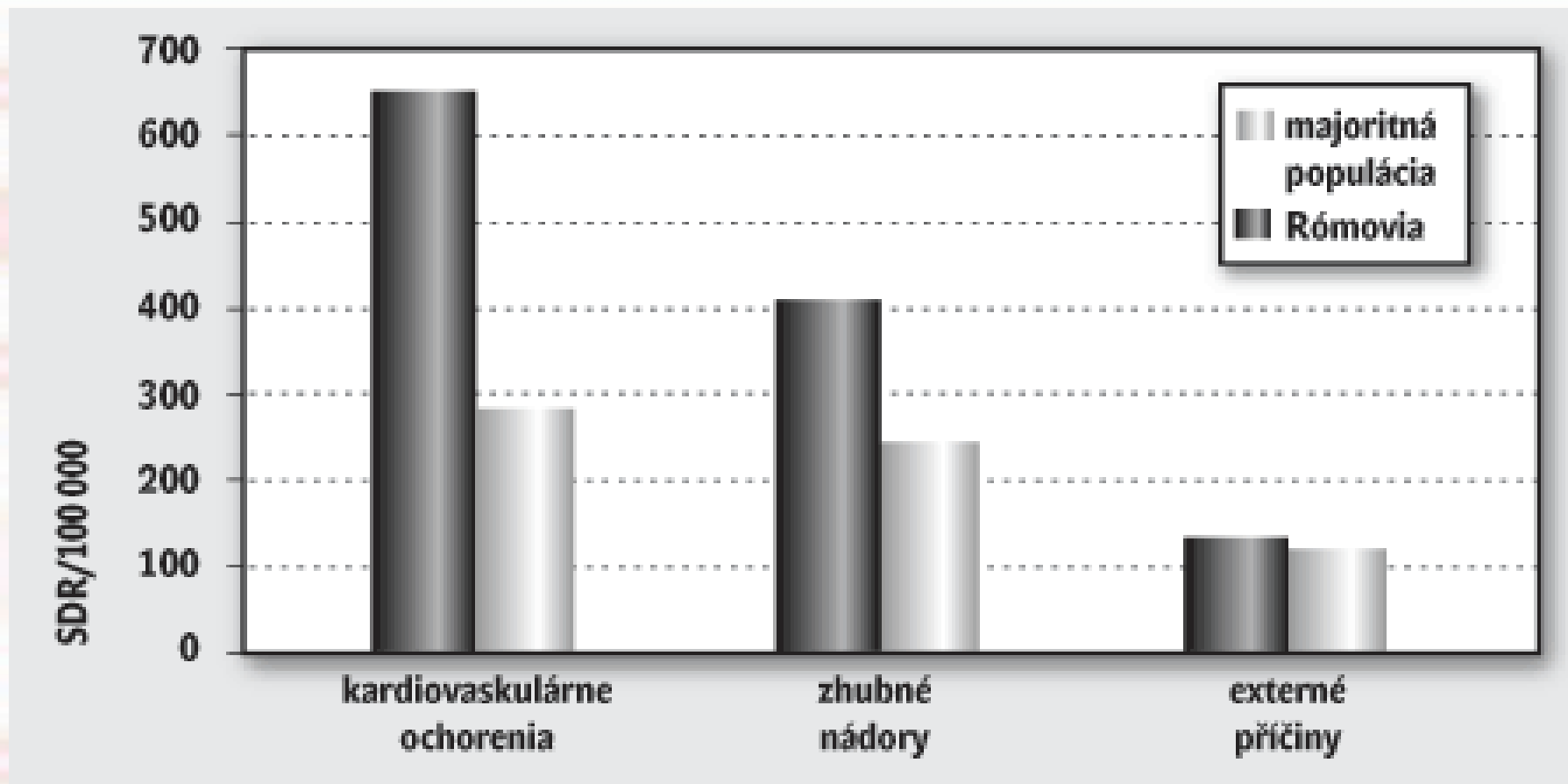
Úsporný gen u Romů
(Studie u romské menšiny v SR, 2005)

(4) HDL – cholesterol: ve všech věkových kategoriích byl nižší než u majoritního obyvatelstva

(5) hypertenze: systolický tlak byl výrazně vyšší u ženské romské populace

Závěr: Všech pět položek svědčí o tom, že romská populace je ohrožena **metabolickým syndromem**

Úmrtnost mužů

Standardizovaná úmrtnost mužů (SDR/100 000) ve věku **25–64 let** na tři hlavní příčiny smrti (1997–2000)

Pro **vysokou úmrtnost v mladém věku** mají **Romové kratší délku života**.

Střední délka života při narození vyšla pro majoritní populaci mužů hodnota 69,9 roků, pro **romské muže 62,4 roků** (rozdíl 7,5 let). V případě ženské populace o 6,6 let v neprospěch romských žen

Výskyt metabolického syndromu a jeho rizikových faktorů u vybrané skupiny romského obyvatelstva, 2010

Výskyt metabolického syndromu:
41,3 % Rómů (N = 201) a
24,9 % majoritní skupiny (N=201)

Výskyt metabolického syndromu a jeho rizikových faktorů u vybrané skupiny romského obyvatelstva, 2010

Výživové zvyklosti

U rómské skupiny statisticky významný:

- Častější příjem vepřového, hovězí, kuřecího masa a uzenin (>3x/t)
- Častější příjem bílého chleba a pečiva, brambor, moučných jídel a vajec (denně/alespoň denně)
- Méně častý denní příjem mléka, mléčných výrobků, zeleniny a ovoce
- Konzumace alkoholu více než 3x/měsíc udávalo 42 % rómských a 60 % nerómských respondentů
- Až 70 % Rómů udává kouření cigaret, z nich 75 % vykouří více než 9 cigaret denně.

Studie: Sledování výživové spotřeby romských dětí I (MU Brno, 1997)

Soubor: 551 romských dětí
(9-13 let)

Metoda: 24 h recall

Výsledky:

- *nedostatečná konzumace zeleniny (19% doporučení), ovoce (20% d.), mléka a ml. výrobků (32% d.), obilovin+těstovin+pečiva+rýže (63% d.), drůbeže+ryb+netuč.masa+vajec (78%)*
- *přemíra méně přípustných potravin (463%)*
- *nízký příjem vit. C a E; B2 a B6; Fe, Ca*

Sledování výživové spotřeby romských dětí II (2000)

Soubor: 99 romských dětí (9-12 let)

Výsledky:

BMI – u chlapců i dívek všech věkových kategoriích vyšší než je norma

Kriticky nízká spotřeba – zeleniny, ovoce, mléka a mléčných výrobků

Konzumace tuků a sacharidů – 600 % d.

Nejoblíbenější zelenina – rajče, okurka, paprika

Nejoblíbenější ovoce – jablko, banán, jahody, pomeranč, třešně

Sledování saturace jódem u romských novorozenců v Praze

- Soubor: 30 romských novorozenců, 151 novorozenců majoritní populace
- Sledovaný ukazatel: množství jodu v moči
- Metoda: dotazník – frekvence spotřeby potravin v průběhu gravidity
- Výsledky:

Soubor	JODURIE MEDIÁN μg/l	JODURIE PRŮMĚR μg/l
Novorozenci romských matek	92,15	114,55
Novorozenci matek většinové populace	109.2	141,86

Výživa těhotných rómských žen

- Mladé matky
- **Těhotná romská žena jí všechno a neohlíží se, zda je to zdravé nebo nezdravé, hlavně že nepocit'uje hlad**

Stravovací zvyklosti romských těhotných žen (UK Praha, 2003)

Soubor: 96 romských žen, 198 žen většinové populace

Metoda: výživová anamnéza, frekvenční dotazník

Výsledky:

- Romské těhotné častěji: rohlíky a housky, paštiky, játra, uzeniny, hranolky, chipsy, lahůdkářské výrobky, slazené nápoje, z tuků máslo a sádlo
- Rodičky většinové populace: ryby, sýry, ovoce, džusy, zelenina, chléb a celozrn.výrobky, med, z tuků margarín
- Společné: konzumace masa, drůbeže, mléka a jogurtů, vajec, smažených pokrmů, hamburgerů, piva, vína a destilátů, stolní vody, minerálek a kávy.
- Stejný váhový přírůstek v průběhu těhotenství u obou souborů
- Kuřáctví: 85,5 % Romek před těhotenstvím, 52,2 % u kontrol
57,9 % Romek v těhotenství, 20,3 % u kontrol

Děkuji za pozornost

Zdroje

- Bc. Jitka Unčovská, prezentace *Výživové zvyklosti rómské populace v ČR*
- Health Needs Of The Roma Population In The Czech And Slovak Republics
<http://www.lshtm.ac.uk/ecohost/roma.pdf>
- Ginter, E.; Sporivé gény a naši Rómovia, *Vesmír*, 2005, 84, s. 672 – 674, <http://www.vesmir.cz/clanek/sporive-geny-a-nasi-romovia>
- Ostrihoňová, T. – Béřešová, J. Výskyt metabolického syndrómu a jeho rizikových faktorů u vybrané skupiny rómského obyvatel'stva, *Hygiena*, 2010, roč. 55, č. 1, s. 7 – 14.

Zdroje

- Brázdová, Z. et al. Jednotkové porce potravinových skupin jako nástroj hodnocení výživové spotřeby romských dětí, *Hygiena*, 1998, roč. 43, č. 4, s. 195-206.
- J. Rambousková et al.: Stravovací zvyklosti romských těhotných žen, *Hygiena*, 2003, roč. 48, č. 4, s. 187 – 193.
- Dlouhý, P. et al. Iodine saturation in Rome neonates in Prague is not at an optimum level, *Annals of Nutrition and Metabolism*, 2006, roč. 50, č. 3, s. 242-6.
- Ranmbousková, J. et al. Stravovací zvyklosti rómských těhotných žen, *Hygiena*, 2003, roč. 48, č. 4, s. 187-193.